

FAGOPPGAVE

Tema: Den profesjonelle førskolelærer

Hva synes førskolelærere er viktig for barna i tilvenningsperioden?

Utarbeidet av:

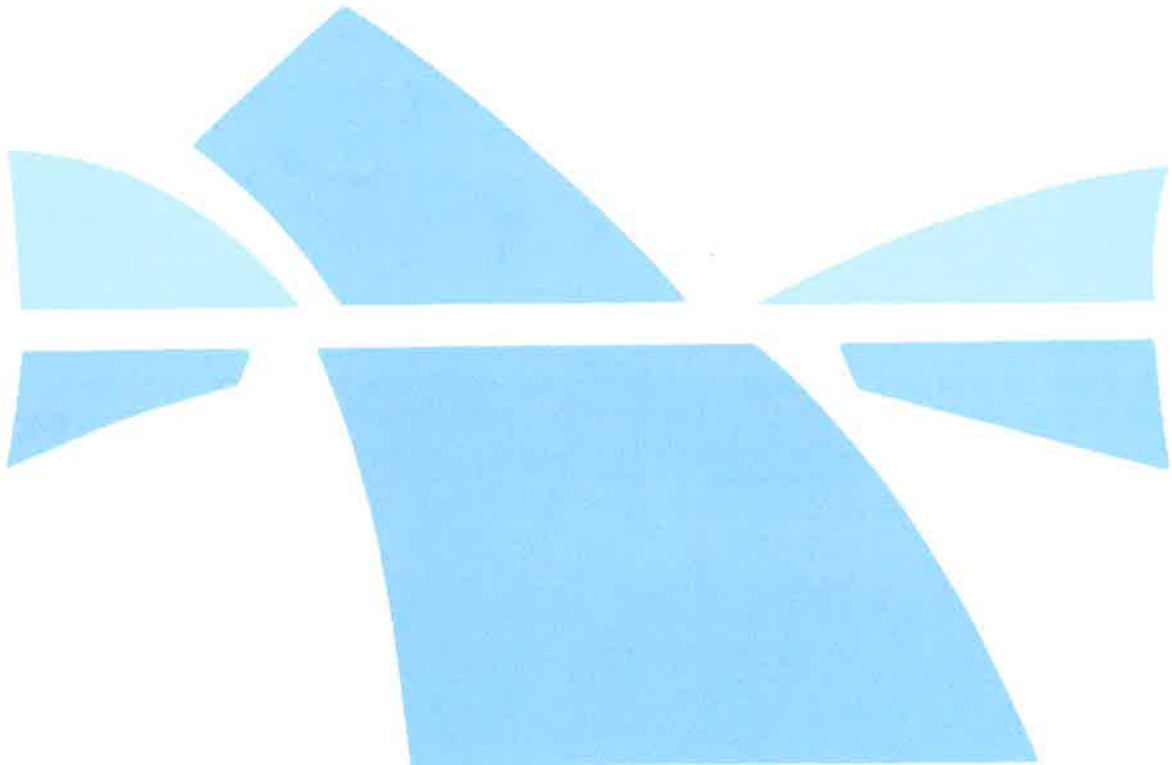
Marie Doreen Félix Sæbø

Studium:

Førskolelærerutdanning, deltid, kull 2008, Mysen

Innlevert:

Høst 2011

1. Forord

Jeg vil benytte anledningen til å takke alle informantene som sa seg villige til å dele sine kunnskaper og erfaringer med meg. Jeg vil takke min veileder med konstruktive tilbakemeldinger under prosessen. En stor takk går til mine medstudenter for god støtte og oppmuntringer og stadig vekk ble mint på at ”dette skal vi klare, vi kommer i mål til slutt”. Tusen, tusen takk jenter, dere er helt fantastiske. Jeg vil også takke min svoger for den interesse han har vist, og for å ha lest korrektur på oppgaven. En spesiell takk går til min kjære mann for positive og oppmuntrende tilbakemeldinger, og for å ha tatt seg av barna mens jeg har måtte bruke full konsentrasjon på fagoppgaven.

TUSEN TAKK ALLE SAMMEN!

2. Sammendrag

Etter at regjeringen la til rette for full barnehage dekning i 2008, fikk barnehagene en økt andel av små barn i aldersgruppe 0-3 år. Som følge av dette kan selve innkjøringen være utfordrende i seg selv for både de nye barna og deres foresatte. De fleste barnehager har et opplegg hvor de nye barna får tildelt en primærkontakt, for noen barnehager heter det også tilknytningsperson. Min problemstilling er: *Hva synes førskolelærere er viktig for barna i tilvenningsperioden?*

Ved hjelp av et kvalitativt forskningsintervju, har fire førskolelærere uttalt seg om hva som er viktig for barnehagebarn i tilvenningsperioden. Under prosessen har jeg lært hva rollen til en primærkontakt er i forhold til barnet, foreldrene og avdelingen.

Alle mine informanter la også vekt på at barnehagen har en viktig rolle i å ivareta både barnas og foreldrenes ønske om trygghet og tillit.

3. Innhold

1.	Forord.....	2
2.	Sammendrag	3
3.	Innhold	4
4.	Innledning	6
4.	Presentasjon av tema og problemstilling	7
4.1.	Begrunnelse for valg av tema og problemstilling	7
4.2.	Førforståelse.....	7
4.3.	Avgrensing og presisering av problemstilling	7
4.4.	Oppgavens hensikt.....	8
4.5.	Begrepsavklaring	8
5.	Oppgavens oppbygning.....	9
6.	Teori.....	9
6.1.	Forskning på tilknytningsadferd	9
6.2.	Tilknytning	10
6.3.	Tilvenning	11
6.4.	Omsorg.....	12
7.	Metode	12
7.1.	Det kvalitative forskningsintervjuet.....	12
8.	Presentasjon av informantene	13
8.1.	Barnehage A.....	13
8.2.	Barnehage B.....	13
9.	Resultat	14
10.	Drøfting.....	14
10.1.	Det første møte med barnehagen	14
10.2.	...samspeilet dem imellom er jo viktig.....	15
10.3.	”Vi har alltid mobil veldig tilgjengelig	17
10.4.	Samarbeid og bruk av de andre barna	17
10.5.	Kjemien stemmer ikke	19
11.	Konklusjon.....	20
12.	Litteraturliste.....	22
13.	Vedlegg	24
	Vedlegg 13.1 Informasjonsbrev.....	25

Vedlegg 13.2 Spørreskjema	27
Vedlegg 13.3 Empiriske funn	28

4. Innledning

Etter at regjeringen gjennom budsjettforslag la til rette for full barnehage dekning i 2008 og reduksjon av barnehagesatser, fikk barnehagene en økt andel av små barn i aldersgruppe 0-3 år. Det at flere barn nå enn før begynner i barnehage, gir utfordringer for både antall ansatte og kompetanse til personalet. Som følge av dette kreves det flere faglærte, og det er store utfordringer knyttet til tilvenningsperioden både for de nye barna og deres foresatte.

Både Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver og stortingsmelding nr 41 som handler om ”kvalitet i barnehagen”, legger føringer for at barnehagen som virksomhet skal skje i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem. Det presiseres at et godt samarbeid mellom barnehagen og foreldrene, og kvaliteten på samspillet mellom personalet og barna er viktig for barnas trivsel, utvikling og læring. Rammeplanen sier også en del i forhold til omsorg. Det er viktig at barnet utvikler selvtillit, og lærer å omgås andre og skape gode relasjoner. For at de skal kunne mestre denne utviklingen er god omsorg en viktig forutsetning.

(Kunnskapsdepartementet, 2006, s.25). (Regjeringen, 2008-2009)

Stortingsmelding nr 39 i punkt 5.4.2 legger vekt på at det er familien som er hovedansvarlig for barnas omsorg, og at barnehagen først og fremst skal fungere som et supplement til familien. Det er derfor avgjørende med gode relasjoner mellom barnehage og familie.

(Regjeringen, 2001-2002)

Gjennom denne oppgaven vil jeg se nærmere på hvordan pedagogiske ledere jobber i forhold til å legge til rette for og gjennomføring av tilvenningen av små barn i den første tiden i barnehagen. Ut fra min erfaring brukes det i ulike barnehager ulike ord om hverandre som beskriver personen som har ansvar for å følge barnet gjennom barnehagedagen den første tiden. Denne personen har ansvar for å ivareta barnets behov for omsorg mens de er borte fra sin nære omsorgspersoner, og å hjelpe barnet til å opparbeide tillit og trygghet i barnehagehverdagen. Det er også denne personen som fungerer som kontaktperson mellom barnehage og barnets foresatte. Denne personen omtales gjerne som primærkontakt, kontaktperson eller tilknytningsperson. I denne

oppgaven velger jeg å bruke begrepet primærkontakt. Jeg vil også se på hvordan barnehagen løser utfordringen med å gi foresatte trygghet og tillit til barnehagen.

4. Presentasjon av tema og problemstilling

Jeg har valgt å skrive om hvordan barn blir ivaretatt når de skal begynne i barnehagen for første gang. Dette er et emne som jeg føler er for lite fokusert på i pensum, og gjennom arbeidet med oppgaven ønsker jeg å tilegne meg mer kunnskap, slik at jeg kan bidra med min kompetanse i barnehagen. Jeg finner temaet meget nyttig, og problemstillingen til fagoppgaven min lyder derfor slik:

Hva synes førskolelærere er viktig for barna i tilvenningsperioden?

4.1. Begrunnelse for valg av tema og problemstilling

Jeg tenker å skrive oppgaven rundt hvordan en primærkontakt kan være med på å gjøre overgang fra hjem til barnehage så skånsom som mulig. Jeg valgte dette temaet fordi det vil gi meg anledning til å utdype hva det innebærer å være en primærkontakt og til å lære mer om tilknytningsteorier. I tillegg vil jeg se nærmere på om relasjonen mellom primærkontakten og barnet kan bidra til å gi barnet en god start i den første tilvenningsperioden.

4.2. Førforståelse

Å sende sitt barn i barnehagen for første gang, kan oppleves skremmende både for barnet og foreldrene. Barnet må være borte fra sin omsorgsperson flere timer om dagen. Foreldrene sitter ofte med en bekymringsfølelse for hvordan hverdagen skal bli framover hvis barnet ikke trives i barnehagen. Både barn og foreldre må føle seg trygge på barnehagen for at de kan oppleve at det er greit å være adskilt. Det kan være forskjell mellom de enkelte barnehagene angående hvordan de praktiserer tilvenning. Jeg ønsker i denne oppgaven å finne mer ut om hva som fungerer best for barna og familien.

4.3. Avgrensning og presisering av problemstilling

I barnehagen brukes gjerne primærkontakt utover den første tilvenningsperioden. Det er flere faser hvor barnet står overfor nye forandringer, og vil da ha behov for ekstra oppfølging. Dette kan for eksempel være ved overgang fra småbarnsavdeling til storbarnsavdeling og ved tilvenning til skolestart. Barn utvikler sterke og nære

relasjoner til omsorgspersoner fra de er omtrent 6 måneder gamle, til ca 3 år. Jeg har valgt å avgrense oppgaven til å skrive om barn fra 12 til 20 måneder i tilvenningsperioden ved barnehagestart. Det kan ligge ekstra utfordringer angående hvordan barnet følges opp i denne fasen, og jeg vil derfor forske på hvordan førskolelæreren gjennomfører en slik tilvenning.

Som teoretikere sier både Bowlby og Winnicot noe om tilknytning og adskillelse, men jeg har valgt å fokusere på utdrag av teoriene som er relevante for temaet i denne fagoppgaven.

4.4. Oppgavens hensikt

Hensikten med oppgaven er gjennom intervju av førskolelærere å tilegne meg mer kunnskap om hvordan relasjoner skapes mellom primærkontakten og barnet, og samarbeid mellom barnehagen og foreldre i en tilvenningsprosess.

4.5. Begrepsavklaring

Primærkontakt: er den av personalet som først tar imot det nye barnet, er dets hovedkontakt, og som fungerer som barnets trygge base i barnehagen. I tillegg fungerer også primærkontakten som hovedkontakt mellom hjem og barnehage for å sikre et godt samarbeid og gjøre informasjonsflyten mellom hjem og barnehagen enklere.

I mange barnehager benytter man derimot begrepet tilknytningsperson, selv om dette er forskjellig fra Bowlbys definisjon. Fordi det er så vanlig å bruke "tilknytningsperson" om primærkontakten valgte jeg å bruke dette begrepet i spørsmålene. Det kommer derfor også igjen i sitatene fra informantene.

Tilknytningsadferd: Tilknytningsadferd blir definert som den atferd barnet viser i atskillelse fra og i gjenforening med sine omsorgspersoner (Abrahamsen, 1997).

Tilvenningsperiode: er denne perioden hvor barnet blir kjent, blir trygg i barnegruppen og med voksne i barnehagen. Barnet blir også kjent med dens ulike rutiner.

Omsorgsperson: I denne oppgaven defineres omsorgsperson som mor, far eller den som har omsorg for barnet i familien.

5. Oppgavens oppbygning

Først i innledningen har jeg presentert bakgrunnen for valgt av dette tema og knyttet det til Stortingsmelding nr 41 som sier noe om ” kvalitet i barnehagen” og Rammeplan for barnehages innhold og oppgaver. Deretter følger presentasjon av tema og problem stilling, begrunnelse av valg av tema og problemstilling, avgrensing av presisering av problemstilling, oppgavens hensikt og til slutt i kapitel 5 sier jeg noe om oppgavens oppbygging.

I kapitel 6 gjør jeg rede for teorien på området. Deretter beskriver jeg metoden i kapitel 7 som er det kvalitative forsknings intervjuet. I kapitel 8, følger bakgrunnsinformasjon om informantene. Resultatene presenteres i kapitel 9, og deretter følger drøfting av disse opp mot relevant teori.

6. Teori

6.1. Forsking på tilknytningsadferd

Mary Ainsworth forsket på hvordan barn reagerte på å bli adskilt fra omsorgspersonen, møte en fremmed og hvilke reaksjoner barna hadde når omsorgsperson kom tilbake. Ut i fra disse eksperimentene fant hun at barn reagerte på tre forskjellige måter: ”Trygg”, ”utrygg og unnvikende” og ” utrygg og ambivalent” tilknytning. Ainsworth hevder at et barn med trygg tilknytning vil vise tegn på at det savner omsorgspersonen når den går, unngå den fremmede og være glad når omsorgsperson kommer tilbake. Dette vises gjennom atferd, smil og vokalisering.

Et barn med utrygg og unnvikende tilknytning blir ikke stresset når omsorgsperson går, er avslappet med den fremmede og utforsker rommet og viser liten interesse når omsorgspersonen kommer tilbake, fokuserer istedenfor på lekene. Barnet stivner til og lener seg vekk når de blir løftet opp.

Et barn med utrygg og ambivalent tilknytning reagerer sterkt når omsorgspersonen går, men kan reagere med sinne når omsorgspersonen kommer tilbake. Disse barna gråter mer og utforsker mindre enn de andre (Smith i: Gulbrandsen 2008).

6.2. Tilknytning

John Bowlby var en engelsk barnepsykiater som regnes for å være skaperen av moderne tilknytningsteori. Han brukte store deler av sin karriere til å jobbe med denne teorien, og den utviklet seg til å bli svært omfattende.

Som en del av sin teori om tilknytning sier han at barn er født med et instinkt om å knytte seg til omsorgspersonen fordi det vil hjelpe dem til å overleve. Denne tilknytningsadferden blir utløst når barna opplever fare. Bowlby mente at både barn og omsorgspersonen hadde biologisk behov for å være i nær kontakt med hverandre. Det som fører til god tilknytning, er omsorg, oppmerksomhet og positiv reaksjon på barnets signaler. Bowlby mente at dersom barnet hadde knyttet seg godt til en person, ville dette være et godt grunnlag for utforskning og utvikling av gode relasjoner i fremtiden. Et barn som har en god tilknytning, vil kunne bruke omsorgspersonen som en trygg base for å kunne utforske sine omgivelser (Abrahamsen, 1997)

Bowlby mener små barn må knytte et begrenset antall trygge relasjoner for at det skal kunne starte den følelsesmessige utviklingen. Relasjonene som barnet utvikler overfor omsorgspersonen danner grunnlag for barnets evne til å knytte senere relasjoner. (Hart & Schwartz, 2009) Gjennom sin teori skiller Bowlby mellom tilknytningsbånd og tilknytningsadferd. Med tilknytningsbånd mener han de følelsesmessige bånd som barnet knytter til familie og omsorgsperson. Tilknytningsadferden er den adferd som barnet viser ved separasjon og gjenforening med disse personene.

Bowlby bruker ulike begrep som omtaler barnets tilknytningsmønster. Felles for hans definisjoner er trygg og utrygg tilknytning. Han deler utrygg tilknytning inn i 2 typer, henholdsvis utrygg ambivalent og utrygg unnvikende tilknytning. Den trygge tilknytningen beskrives som den trygge basen som barnet oppsøker når det føler behov for trøst og hjelp. Det utrygge ambivalente tilknytningsmønsteret er der barnet føler stor uro for adskillelse, og selv om det får omsorg er det ikke i stand til å ta denne til seg på en konstruktiv måte. Når barnet etter hvert løsriver seg og viser tegn til å unngå nærhet for å utforske, beskriver Bowlby mønsteret som ”det utrygge unnvikende tilknytningsmønsteret”. Barnet vil i mindre grad søke trøst, og han mener barn med denne tilknytningsformen er mindre disponert for å vise følelser og kan lett bli stresset. (Hart & Schwartz, 2009)

6.3. Tilvenning

Med uttrykket ” ta verden inn i små doser” mener Winnicot (Abrahamsen, 1997 s.20) at en ikke skal gå for fort frem. Særlig i tilknytningsperioden er det viktig å ta tiden til hjelp slik at barnet sakte men sikkert kan opparbeide tillit og trygghet til andre omsorgspersoner enn de det har vært tilknyttet fra fødselen av.

I denne perioden tar også barnet gjerne i bruk det Winnicot omtaler som overgangsobjekter. Dette er gjerne en gjenstand som har en særlig betydning for barnet som for eksempel smokk, bamse eller sutteklut. Denne fasen inkluderer også det Winnicot omtaler som ”holding-begrepet”. Han mener omsorgspersonenes evne til å holde barnet danner basis for barnets selvutvikling. Konseptet ”Holding environment” bidro til Winnicots utvikling av teorien om overgangsobjekt. Gjennom overgangsobjektet finner barnet trygghet og trøst i fraværet av dets kjente omsorgsperson i prosessen mot selvstendighet.

Winnicot (Abrahamsen, 1997) beskriver barnets utvikling gjennom tre ulike faser. Det er begrepene ”absolutt avhengighet”, ”relativ avhengighet” og ”relativ uhavhengighet” som beskriver disse.

Den første fasen barnet gjennomgår, er ”absolutt avhengighet”. Han hevder barnet i denne fasen ser på seg selv og omsorgspersonen som ett. Barnet har en opplevelse av seg selv gjennom omsorgspersonen og tar til seg respons fra den voksne. Barnet lever i en slags svart/hvitt verden hvor det enten føler ubetinget trygghet eller utrygghet. I denne fasen er barnet avhengig av mange positive opplevelser. En annen måte å uttrykke dette på, er det Winnicot beskriver som ”Good enough mothering” og ”speiling”. Denne speilingen er viktig i forhold til barnets læring og utvikling. Etter hvert vil barnet tilegne seg forståelse for samspill med andre, og det går gradvis over i neste fase som betegnes som ”relativ avhengighet”. Barnet får en ny følelse av å være et eget individ, og avhengighet og knytning til omsorgspersonen ikke blir så markert. Denne fasen kan ofte være vanskelig for barnet da det ofte kan innebære en følelse av forvirring, hvor barnet blir satt på prøve med å skille mellom fantasi og virkelighet. I denne fasen er det viktig å skape god relasjon mellom barn og omsorgsperson, og det er i denne fasen barnet kan utvikle det Winnicot betegner som ”mulighetens rom”, der fantasi og virkelighet møtes. Det er også i denne fasen barnet utvikler overgangsobjekter. Senere begynner barnet å utvikle enda mer selvstendighet. Barnet

får mindre behov for tilknytning til omsorgspersonen, og det vil kunne være borte fra denne i lengre perioder. Men fortsatt vil det søke tilbake til den trygge basen som omsorgspersonen står for, når den nye verden føles utrygg. Denne siste fasen kaller Winnicot relativ uhavhengighet. (Hart & Schwartz, 2009)

6.4. Omsorg

I følge Abrahamsen (1997) er omsorg et relasjons begrep. Hun hevder at omsorg både utvikles og utveksles gjennom relasjoner. Det å opptre omsorgsfullt betyr å ha noen i tankene og å ha evne til å ta en annens perspektiv og å ta hensyn til en annens behov. Dette forutsetter at vi selv har opplevd at noen andre gjennom handling har vist tilsvarende omtanke for oss.

Berit Bae (Kunnskapsdepartementet, udat.) hevder at omsorg både dreier seg om fysiske, og psykiske forhold. Det er lettere å legge merke til de fysiske behovene til et barn i form av stell, hygiene, ernæring, tilstrekkelig med søvn/hvile og lignende, enn de psykiske. Dersom man vil se barn som subjekt, er det ekstra viktig å legge merke til at de trenger omsorg når det gjelder de mentale, relasjonelle og følelsesmessige sidene. Spesielt trenger de tilknytning, fellesskap og respekt for grenser, for eksempel når de viser at noe er ubehagelig. Hun mener at barn må kjenne seg akseptert og ikke tvinges til lydighet. Barn har behov for å forstå og skape mening og at noen lytter til dem og forstår dem. De ønsker å oppleve nærhet og godhet både til barn og voksne i tillegg til selvbestemmelse.

7. Metode

7.1. Det kvalitative forskningsintervjuet

I mine undersøkelser til denne fagoppgaven har jeg valgt å bruke det kvalitative forskningsintervjuet som metode. Dette fordi det vil gi mer utfyllende informasjon enn om jeg skulle valgt en kvantitativ metode. Dalland (Dalland, 2007) sier at de kvalitative metoder blir utviklet for å fange opp betydning og erfaring som er umulig å tallfeste eller måle. Mens en kvantitativ metode har klart definerte svaralternativ som for eksempel vil kunne gi meg svar på hvor mange som benytter primærkontakt i

barnehagen, vil jeg gjennom en kvalitativ metode åpne for informantenes mening og hvordan de oppfatter problemstillingene. Jeg ønsker å gå i dybden på hvordan barnehagene driver med prosessen angående tilvenning av små barn og hvordan de samarbeider med foreldrene om det.

I den forbindelse har jeg utarbeidet et spørreskjema med åpne spørsmål relatert til min problemstilling. Alle informantene får de samme spørsmålene, men svarene vil allikevel være svært individuelle, avhengig av blant annet livssituasjon og bakgrunn til den enkelte informant. Hensikten med spørreskjemaet var å få personlige meninger og synspunkter fra mine informanter om temaet ”tilvenning av nye barn i barnehagen” og hva primærkontaktene kan bidra med.

I samråd med min veileder ble vi enige om at jeg skulle gjøre telefonintervju. Spørsmålene ble sendt ut på e-post, men intervjuet ble gjennomført pr telefon. Det ble også foreslått å bruke lydopptaker. I følge Dalland er ”lydopptak et uvurderlig hjelpemiddel. Det tar vare på alt som blir sagt, og fanger opp nyanser i språk og stemmeleie”. (Dalland, 2007,s.161)

8. Presentasjon av informantene

8.1. Barnehage A

Informant 1: Kvinne, har 9 års erfaring fra barnehage som utdannet førskolelærer. Hun arbeider som pedagogisk leder i en privat barnehage. Hun jobber på småbarns avdeling fra 1-3 år og har fordypning i småbarns pedagogikk.

Informant 2: Kvinne, utdannet førskolelærer, 6 års erfaring fra barnehage, arbeider som pedagogisk leder i samme barnehage som informant 1. Hun jobber på småbarns avdeling fra 1-3 år.

8.2. Barnehage B

Informant 3: Kvinne, har 12 års erfaring fra barnehage som utdannet førskolelærer. Hun arbeider som pedagogisk leder i en privat barnehage. Hun jobber på småbarns avdeling fra 1-3 år.

Informant4: Kvinne, utdannet førskolelærer, Hun har jobbet som lærer i 1 år og har 4 års erfaring fra barnehage, arbeider som pedagogisk leder i samme barnehage som informant 3. Hun Jobber på småbarns avdeling fra 1-3 år.

9. Resultat

Intervjuene som er gjennomført i tilknytning til denne oppgaven har jeg tatt opp på bånd, og i ettertid skrevet ned for å skaffe meg god oversikt over bakgrunns materialet for forskningen. Svarene fra informantene ble deretter gruppert etter utvalgte tema som danner grunnlaget for drøftingen. Disse temaene er ikke satt opp etter noen prioritert rekkefølge, men sammenfallende informasjon er knyttet opp mot relevant avgrenset teori og min problemstilling. Spørsmålene til intervjuene ligger som vedlegg til oppgaven.

10. Drøfting

10.1. Det første møte med barnehagen

Det var sammenfallende hos alle informantene at barnehagene hadde klart definerte rutiner i forhold til utsendelse av informasjon om barnehagen til nye barn og deres foreldre/foresatte.

”Rutinen er på en måte å sende ut et velkomstskriv til barn og foreldre som de får før de begynner. Og så sier vi noe om hva slags barnehage de kommer til. Litt sånn om hele barnehagen, om hvem som jobber her, og inviterer til besøk” sier informant B.

Denne barnehagen går altså enda litt lenger i forhold til forberedelse for mottak av nye barn. Abrahamsen (1997) hevder at Små barn behøver forberedelse til barnehagestart i god tid før en forandring inntreffer. Samtidig er det ganske vanlig at voksne utsetter denne forberedelsen for å skåne barnet for uønsket frykt for noe nytt og utrygt. (Abrahamsen, 1997)

Ved å invitere barn og foresatte til å komme på besøk i barnehagen før selve oppstarten, vil de være med på å lette denne prosessen for alle parter.”Og så er det en

primærperson, som de har hilst på på forhånd, vi har aldri hatt noen som ikke har vært på besøk her først. Så de vet på en måte hva de kommer til” sier informant B. Gjennom en slik prosess med besøk før oppstart, kan alle få tid til å bearbeide tanker og nedtone det som ellers fort kan bli en stor overgang, til noe mindre farlig. Når barnet skal begynne i barnehagen kommer det til noe som ikke er helt ukjent, selv om adskillelse fra det trygge som omsorgspersonene har stått for, fortsatt vil stille krav til tilvenning.

Alle informantene sa at tilvenningstiden i utgangspunktet er 3 dager. Men de var også tydelige på at tilvenningsperioden ikke slutter etter 3 dager, og at det varierer fra barn til barn hvor lenge den varer.

”Hvis barnet er utrygg anbefaler vi at barna får kortere dager i bhg” sier informant C. Også de andre informantene fortalte at de heller har kortere dager enn å presse barnet til å bli vant med å være i barnehagen. Dette sammenfaller godt med Winnicots uttrykk ”Ta verden i små doser” Det betyr at en ikke skal gå for fort frem i en tilvenningsperiode. (Abrahamsen, 1997). ”Vi prøver å ta de imot sammen med ungene på en måte som litt gjester. Og da er jo både barn og foreldre trygge, for de vet at det ikke er noen adskillelse” sier informant B. Også de andre informantene ga opplysninger som sier meg at alle disse barnehagene legger stor vekt på at de i starten må gå forsiktig frem, og tilpasse farten etter det enkelte barns behov.

10.2. ...samspillet dem imellom er jo viktig....

..alt det her som går med blick og masse kroppsspråk” sier informant D og hentyder til samspill mellom barn og primærkontakt. Det handler mye om omsorg, og dette finner vi også igjen i Bowlbys teori. Han mente at god tilknytning er relatert til hvordan barnet møtes med omsorg, oppmerksomhet og tilbakemelding på reaksjoner. Fra Bowlbys tilknytningsteori vet vi at ”det å dele en opplevelse styrker tilknytningen i en relasjon” (Abrahamsen 1997, s.30)

Videre sier informant D at:

”det aller viktigste er at barnet føler å bli sett, at det har et fang, nærkontakt. Det blir veldig opp til den voksne. Det å være litt personlig og vise anerkjennelse. Det er den som skal prøve å skape en trygg kontakt”.

I følge Berit Bae betyr det å anerkjenne barn som subjekt, å møte den enkelte som et individ som kan forholde seg til seg selv, med rettigheter i forhold til egne tanker og følelser. (Kunnskapsdepartementet, udat)

Informant B sier ” da tenker jeg at det er det å være sensitiv i forhold til væremåten, det er hva liker barnet, det er hvordan det tilnærmer seg andre barn og voksne, det å bli kjent med andre”. Rammeplan hevder at omsorg fremmes gjennom interaksjon mellom barn og personalet og om barnas omsorg for hverandre. Grunnlaget for utvikling av sosial kompetanse er avhengig av at barn får mulighet til å gi og å ta imot omsorg.(Kunnskapsdepartementet, 2006)

” Jeg tenker vel det at man gir jo litt ekstra av seg sjøl og prøver å fange interessen til barnet og derfor har vi de samtalen før barna i det hele tatt har starte her sånn at vi vet litt, okey kanskje det barnet interessere seg spesielt for noe, at man har litt noen kort på hånda før de begynner sånn at man kan ha noe å spille på. Eh og da prøver vi på den måten å eh fremme en type tilknytning til den kontaktpersonen.” sier informant C.

I følge Ainsworth og Bowlby er det en klar sammenheng mellom barns evne til lek og utforskning, og barnets oppfattelse at det er en trygg base å gå til når ting føles utrygt. En slik trygg base kan både være relatert til primærperson og til omgivelsene. (Abrahamsen, 1997).

Alle informantene er inne på det at barnet bestemmer farten, og at anerkjennelse er viktig. Informant B sier det på denne måten:

”At vi møter dem på det som er like viktig i en tilvenningsfase, at det er lov å savne, at barnehagen ikke bare skal være et sted for å være glad. Det er med på å fremme kontakt mellom barn og primærkontakt. Følelsen av å bli sett for barnet, at de føler at den voksne faktisk skjønner meg. Det betyr jo ikke at jeg ikke er lei meg for det. Den roen smitter over på ungene.”

Winnicot (Abrahamsen, 1997) sier noe om speiling. I henhold til Winnicot usagn vil primærkontakten ansikt fungerer som et speil for barnet. Primærkontakten reflekterer tilbake det hun selv ser i barnet og barnet ser seg selv ved det som skjer med primærkontakten ansikt. På denne måten kan barnet stole på sine egne følelser, og

tenker at det er ikke alene her i verden. Ninni Sandvik i tema hefte om de små barn i barnehagen sier ”når man som voksen vil vise at man deler følelser med et lite barn, kan man gjøre det ved å tone seg inn på det man oppfatter å være barnets følelse”. (Kunnskapsdepartementet, 2006)

10.3. ”Vi har alltid mobil veldig tilgjengelig...”

”Vi har alltid mobil veldig tilgjengelig” sier informant A, men også de andre informantene sa at de aktivt bruker mobiltelefon ved kommunikasjon mellom barnehage og familie. En av barnehagene benyttet også hjemmesiden på internett til å formidle bilder og ord fra barnehagehverdagen.

I følge stortingsmelding 41- har barnehagen et ansvar for å formidle informasjon til foreldrene (regjering 2008-2009)

” Gi god info- være åpen for spørsmål” Dette utsagnet kommer fra informant C, som også legger vekt på at barnehagen må være åpen og ærlig. ”Når vi sier at det går bra så kan de stole på at det gjør det”. Ut i fra det informantene har sagt, kan en god og åpen kommunikasjon styrke samarbeidet mellom barnehagen og foreldrene. For å berolige foreldrene, ringer barnehagen dem opp og tar opp ting på en ærlig måte, for å gi trygghet .

Informant B la til at

”...vi bruker vel enda mer telefon for å formidle at det går bra... Og da er det like viktig å ringe og si at, du nå går det kjempefint. Eller sende et bilde fra sandkassa. For det er noe med å gi trua på og styrke det som er bra.”

Det å ta bilder av barnet i forskjellige situasjoner og sende til foreldrene, er en måte å kommunisere på.” da er det godt å få et bilde, for bilder sier ganske mye” sier informant D.

10.4. Samarbeid og bruk av de andre barna

Informantene hadde flere sammenfattende svar knyttet til samarbeid. Blant annet trakk de frem bruk av primærkontakt som bindeleddet mellom hjem og barnehage men også

mellom barn og personale. Ved å ha en fast primærkontakt slipper foreldrene å forholde seg til mange og måtte gjenta den samme informasjonen flere ganger. Og primærkontakten formidler viktig informasjon til det øvrige personalet om familien, og spesielt barnet.

”Da må vi jo snakke om det, jeg mener at det er kanskje det viktigste, det er starten på barnehagelivet.” Det betyr mye for hvordan vi får det etterpå, og det samarbeidet med foreldrene” sier informant B i forhold til at hennes barnehage har fokus på at alt personale har en felles holdning til hvordan det skal være å komme til barnehagen.

Informant A viser til en rutine for oppfølgingsamtale med foreldrene. ”det er også en sånn oppgave som primærkontakten har. Der har vi også et eget skjema, og det heter ”tegn vi ser etter i forbindelse med tilvenningen”. Og da fyller vi ut.

”Barnet viser gjenkjennelse når det kommer til barnehagen”, ”barnet går på egen hånd”, ”det svarer på kontakt med voksne”. Vi har også noen sånne spørsmål da. Og så krysser vi av og eventuelt kommentarer, og så blir det noe å forholde seg til når du skal ha den oppstartsamtalet med foreldra om hvordan det går med barnet”

I henhold til stortingsmelding 41 som handler om ”kvalitet i barnehagen” og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver legger de føringer for at barnehagen som virksomhet skal skje i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem. Med begrepet forståelse menes det i følge stortingsmelding 41: ”gjensidig respekt og anerkjennelse for hverandres ansvar og oppgaver overfor barnet. Med begrepet samarbeid menes regelmessig kontakt der informasjon og begrunnelser utveksles.” (regjering 2008-2009) (Kunnskapsdepartementet, 2006).

Også mine informanter var opptatt av hvor viktig et nært og godt samarbeid mellom familie og barnehage er. Men det kom også frem andre aspekter rundt samarbeid, og jeg fant et svært interessant svar fra informant B. Hun var opptatt av at samarbeid ikke bare skulle være for de voksne, men at vi kan ha stor nytte av å involvere de andre barna i barnehagen i tilvenningsprosessen:

” Og det å bruke de andre ungene i den tilvenningen, i forhold til velkomsten. Enhver avdeling har jo noen sånne sosiale små barn som elsker barnehage livet, og som er kjempegod på sånne velkomster og som bruker navnet og

hopper av glede når de ser dem. De skaper så utrolig god atmosfære på avdelingen. Jeg tror det blir mindre truende når vi er sammen med andre små barn som viser litt vei. Og er det noe barn er eksperter på, så er det å vise hverandre hva som er gøy med barnehagen”

Dette er en tankegang som jeg ikke har sett praktisert systematisk i barnehager tidligere, og jeg ser her et stort uutnyttet potensial. De nye barna kommer tross alt ikke bare til de voksne i barnehagen. ” Det er jo med en gang de etablerer kontakt med andre barn, så ser man at de senker skuldrene og trives på en helt annen måte. At vi voksne ikke er så viktig lenger da” sier hun videre.

”Og er det noe småbarnsavdelinger er helt unike på så er det jo dette hilsningsritualet hvor de løper til hverandre og roper heiiiiiii. Og gjør 1 det så gjør 9 det. Og det er jo ingen ting som gjør at du føler deg mer velkommen enn glade lekekamerater som er glad for at du kommer. Det er viktig som primærkontakt å huske på at vi er ikke alene. Og til syvende og sist er det ikke vi voksne som er hovedpersonen, vi bare hjelper å legge til rette tenker jeg da”.

Også kommunikasjon mellom barnet og primærkontakt ble omtalt.

”vi som voksne har lett for å overse de uttrykkene som barna sender ut, glemmer å legge merke til hva er det som gjør at barnet blir glad, og formidle dette til de andre på avdelingen at dette liker det, og da får jeg det til” sier informant D.

10.5. Kjemien stemmer ikke

Når kjemien mellom barn og primærkontakt ikke stemmer, kom det frem felles løsning hos alle informantene. ”For da er det jo bare å bytte” sier informant A. Basert på informasjon fra informantene, kan det virke som at dette er noe som benyttes i liten grad, og at det først gjøres når situasjonen har utviklet seg til å bli et stort problem. Dårlig kjemi mellom ulike personer gjør noen ganger at relasjonsbygging blir svært vanskelig å få til. Dersom det fra barnets side oppfattes at relasjonen til primærkontakten er vanskelig, vil dette gjøre tilvenningen mer komplisert. Når primærkontakten ikke oppnår kontakt med barnet, kan det lett oppleves som at det er en selv som ikke strekker til faglig. Det kommer gjerne selvkritiske spørsmål om hva

som kunne gjøres annerledes, og følelsen av ikke å mestre noe, kan lett bli en belastning (Askland, 2009).

Et problem kan være at det kan gå for lang tid før det oppdages at kjemien ikke stemmer og at både barnet og primærkontakten kan lide unødvendig av dette. Dersom problemet hadde blitt oppdaget tidligere, kunne det blitt satt inn tiltak som f.eks å bytte primærkontakt.

Ninni Sandvik Sier at ” Det er ikke gitt at alle barn og tilknytningspersoner finner ut av det med hverandre umiddelbart”(regjering 2006). Hun mener at førskolelæreren på avdelingen må bruke sin faglige kompetanse til å fremme samspill og kommunikasjon. Hun understreker også at det alltid er de voksne som har ansvar for at barn vil finne seg en voksen til å knytte seg til i barnehagen.

11. Konklusjon

Denne fagoppgaven har gitt meg mulighet til å forstå barns følelser når de blir atskilt fra sine nærmeste omsorgsgivere. Å kunne forstå barns reaksjon på atskillelse, vil gjøre meg mer bevisst på hvordan jeg som førskolelærer best kan handle i slike situasjoner. Å legge til rette for trygghet og trivsel og skape en trygg base som Bowlby nevner i sin teori, er alfa og omega for barns optimale utvikling. Barnehagen har en viktig rolle å ivareta både barnas og foreldrenes ønske om trygghet og tillit. Det har vært en svært lærerik prosess, og det er særlig tre områder som denne forskningen har gjort meg mer oppmerksom på.

Bevisstheten om at barn er sosiale, og at primærkontaktens rolle først og fremst er å sørge for at det nye barnet kommer inn i flokken. Gjennom å bevisst bruke de andre barna aktivt for å oppnå trivsel, samtidig som det nye barnet hele tiden vet at det har en å komme til når ting føles utrygt. Det er altså ikke noe mål i seg selv at det nye barnet skal knytte en nær og tett relasjon til primærkontakten, men at denne trygge basen skal danne grunnlaget for at barnet vil tilpasse seg omgivelsene og gli inn i et trygt og lærerikt miljø i samspill med alle de andre barna.

En annen ting er at jeg fant det påfallende hvor utstrakt bruk av mobiltelefon er i forhold til kommunikasjon mellom barnehage og omsorgsperson. Dette er en relativt

ny kommunikasjonsform, som alle parter finner svært hensiktsmessig og effektiv. Dette er et område som er i stadig utvikling. Den skjer svært raskt, den vil trolig gi mange nye muligheter dersom vi tilpasser oss og evner å ta i bruk ny teknologi.

Det siste området som jeg føler utpekte seg i forskningen min er hvordan vi som personale i barnehagen kan håndtere situasjoner når kjemien mellom barn og primærkontakt ikke er til stede. At vi er bevisst på å ikke la det utvikle seg til et stort problem før en vurderer å bytte, slik at både primærkontakt og/eller barn unngår unødvendig påkjenning. Til sist ikke minst det er alltid de voksne som har ansvar for at barn vil finne seg en voksen til å knytte seg til i barnehagen

Denne fagoppgaven har gjort meg enda mer bevisst på de viktige rollene barnehageansatte har i møte med barn som skal begynne i barnehagen for første gang. I tillegg ser jeg viktigheten med å ha et godt samarbeid med foreldrene. Spesielt viktig er dette i en tilvenningsperiode. Som førskolelærer kan det være viktig å tenke at hjemmet og barnehagen sammen vil bidra til at barna kan takle overgangen fra hjem til barnehage på en god måte. Et godt møte med foreldrene vil til gjengjeld bidra til et godt samarbeid mellom begge parter. Kunnskap om tilknytning, tilknytningsobjekter, og hvor viktig det er å la barna få lov til, som Winnicot sier, ”å ta verden i små doser”.

12. Litteraturliste

Abrahamsen G. (1997) *Det nødvendighet samspillet*. Oslo: TanoAscehaug

Askland L.(2009). *Kontakt med barn*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Bae, B. *Å se barn som subjekt - noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage*
Dr.philos. Avdeling for lærerutdanning, Høgskolen i Oslo. Hentet fra
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/tema/barnehager/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvens.html?id=440489> (udat).

Dalland O.(2007). *Metode og oppgave skriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Gulbrandsen L.M. (2008). *Oppvekst og psykologisk utvikling*. Oslo :Universitetsforlaget,

Kunnskapsdepartementet. (2006).*Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*.
(2006) Oslo: Kunnskapsdepartementet

Schwartz R.Hart S. (2009). *Fra interaksjon til relasjon : tilknytning hos Winnicott, Bowlby, Stern, Schore og Fonagy*. Oslo: Gyldendal Akademisk

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-41-2008-2009-/5.html?id=563894> (2008)

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/regpubl/stmeld/2001-2002/stmeld-nr-39-2001-2002-/5.html?id=470956> (2001-2002)

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/sok.html?quicksearch=+full+barnehagedekning+>
2011, Pressemelding, Kunnskapsdepartementet, 05.10.2007

http://www.regjeringen.no/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/287768-temahefte_om_de_minste_barna_i_barnehagen1.pdf (2006)

13. Vedlegg

- 13.1. Informasjonsbrev**
- 13.2. Intervjuspørsmål**
- 13.3. Empiriske funn**

Vedlegg 13.1 Informasjonsbrev

Til .....

Informasjonsbrev til barnehagen

Forespørsel om deltakelse i en undersøkelse basert på intervju

Jeg er en førskolelærerstudent som tar min utdanning i Mysen i regi av høgskolen i Nesna. Jeg holder på med bachelor oppgave i pedagogikk og i den forbindelse ønsker jeg derfor å gjennomføre et skriftlig intervju blant 2 pedagogisk leder i din barnehage.

Hensikten med undersøkelsen:

Jeg ønsker å se på hva førskolelærere syntes er viktig i tilvenningsperioden. Hensikten er å få mer kunnskap om hvordan man kan tilrettelegge for en god tilvenning.

Problemstillingen til bachelor oppgaven min lyder slik:

Hva synes førskolelærere er viktig for barna i tilvenningsperioden?

Jeg kommer til å stå ansvarlig for undersøkelsen, min veileder .....og Høgskolen i Nesna er faglig ansvarlig.

Til undersøkelsen har jeg behov for å intervjuer to pedagogiske ledere i din barnehage.

Jeg ønsker å gjennomføre intervjuet per telefon siden dette passer meg best for øyeblikket.

Spørsmålene jeg kommer til å stille og svarene jeg får fra dere vil bli tatt opp på bånd for å sikre at opplysninger bli gjengitt korrekt i oppgaven min.

Alle innhentede opplysninger vil bli behandlet konfidensielt, og jeg har taushetsplikt. Navn på barnehagen samt den pedagogiske lederen skal være anonymt og alle opplysningene vil bli aidentifisert.

Innhentede data vil bli brukt til min bachelor oppgave som skal være levert i uke 47 og vil bli makulert etter endt muntlige fremleggingen til våren.

Spørsmålene jeg har laget kan jeg sende til dere via e-post slik at dere kan få mulighet til å være forberedt til selve intervjuet.

Jeg setter veldig stor pris om dere vil ta dere tid til dette.

Med vennlig hilsen

Egen underskrift

Faglærers underskrift

Vedlegg 13.2 Spørreskjema

Spørsmål til intervju:

Spørreundersøkelse

”Hva synes førskolelærere er viktig for barna i tilvenningsperioden?”

1. Hvilken rutine har dere med tanke på å gi de nye barna en god tilvenning?
2. Hvor lenge varer en tilvenningsperiode?
3. Hva er rollen til en tilknytningsperson ift :
  - a. Barnet
  - b. Foreldrene
  - c. avdelingen
4. Hvorfor er tilknytningsperson viktig for den barnehagen du jobber i?
5. Hva gjør barnehagen hvis kjemien mellom barnet og tilknytningsperson ikke stemmer?
6. Hvordan fremme tilknytning mellom barn og tilknytningspersonen?
7. Hvordan samarbeider barnehagen med foreldrene i en tilvenningsperiode?
8. Hvorfor er det nødvendig for barn, foreldre og personalet å oppleve trygghet og tillit?

Jeg håper du tar deg tid til å svare på disse spørsmålene.

På forhånd takk

Hilsen

Vedlegg 13.3 Empiriske funn

Intervjuer: Hvilken rutine har dere med tanke på å gi de nye barna en god tilvenning?

Barnehage A: Rutinen er på en måte å sende ut et velkomstskriv til barn og foreldre som de får før de begynner. Og så sier vi noe om hva slags barnehage de kommer til. Litt sånn om hele barnehagen, om hvem som jobber her, og inviterer til besøk. Det syns jeg er viktig, å få satt på et ansikt, både for dem og oss, at de kommer og hilser på oss. Så sier vi noe om at ..., er vår bedrift som eier oss, og at de gir fri 1 dag, og vi har ikke lov til å kreve at de skal bruke lengre tid. Men vi ønsker å bruke minst 3 dager. Så avtaler vi oppstart og formidler noe om forventninger og de erfaringene vi har i forhold til hvordan vi løser de 3 dagene sammen med foreldra, men det er jo en dialog med dem. Det er sånn som hele huset gjør det. Sånn som på høsten når barn flytter internt og når nye barn kommer, så sier vi at første dagen kommer de klokka 10, så er de med på lek inne med en liten barnegruppe, som vi vet at er trygge på avdelingen vår. For det er hyggelig at det er noen barn inne når de første kommer. Og så er det en primærperson, som de har hilst på på forhånd, vi har aldri hatt noen som ikke har vært på besøk her først. Så de vet på en måte hva de kommer til. Og da har den personen all oppmerksomhet retta mot dette barnet. Så kommer resten inn til sangstund og så vasker vi hender og gjør alle de her rutineprega tinga, sitte på fang, så er de med på sang, og så er de med på lunsj, som er varm lunsj på vårt hus, og da er foreldra alltid fornøyd når de får varm lunsj. Vi prøver å ta de imot sammen med ungene på en måte som litt gjester. Og da er jo både barn og foreldre trygge, for de vet at det ikke er noen adskillelse. Det tar ca 2 timer, så etter det måltidet, så er de fleste mette og fornøyde og starter på lek, og det er da vi bryter opp og sier de skal komme tilbake i morgen, mens det er gøy, og det fungerer superfint bestandig. Særlig med måltidet og det at vi ikke er redde for å vise foreldrene hvordan vi jobber. Hvordan vi er sammen med andre barn og at de skjer noen av de viktige hverdagsrutinene med mat og sang. Det skaper en trygghet den første dagen, at vi har litt lenger tid å vise oss frem på.

Intervjue: Hvor lenge varer en tilvenningsperiode

Barnehage A: Det er veldig individuelt. Ehm, altså, i rutinen så er det sånn 2-3 dager. Foreldrene kan være med de 2 første dagene, og så den tredje dagen så begynner dem å gå bort. Men det er så individuelt, det spørs helt på barnet, og også foreldrene. Det er ofte sånn som vi ser an og tar helt på sparket. Ett barn sklir bare helt inn og bryr seg ikke om foreldrene i det hele tatt, og da blir jo det ofte en kortere tilvenningsperiode. Vi prøver å sende bort